

MA'LÛMÂT-İ İBTİDÂİYYE VE NESÂYİH-İ NÂFİA KİTABININ ÇEŞİTLİ AÇILARDAN İNCELENMESİ

Kemal Zeki ZORBAZ*
Hüseyin ÖZÇAKMAK**

Özet

Bu çalışmada, 1313 (1883/1884) yılında yayımlanan ve dört ciltten oluşan Ta'lîm-i Kırâat adlı eserin ilk cildi olan *Ma'lûmât-i İbtidâiyye ve Nesâyih-i Nâfia*; bugünkü alfabeyle çevrilerek çeşitli açılardan incelenmiştir. Çalışma, nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi ile gerçekleştirilmiştir. Kitapçı Arakel Efendi tarafından yazılan eserin amacı; çocukları, alfabeyi öğrendikten sonra, manasını kolayca anlayabilecekleri terkiplerle okumaya alıştırmak, kendilerine en çok lazım olan bilgilerle birlikte onları güzel bir şekilde terbiye edecek fikirleri vermektir. Yapılan incelemede, eserde 29'u bilgilendirici, 6'sı öyküleyici olmak üzere 35 metnin kullanıldığı; öyküleyici metinlerin öğüt verici nitelikte olduğu, bilgilendirici metinlerin "nasihat, görgü kuralları, bilimsel, dini bilgi, atasözü" içerikli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada, metin işleme sürecinin "metin, bilinmeyen kelimeler ve metin altı soruları (ta'lîmler)" sırasıyla gerçekleştirildiği, metinlerin ortalama 282 kelime uzunluğa sahip olduğu, her metnin ortalama 6 bilinmeyen kelime ve 7 metin altı sorusundan oluştuğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ta'lîm-i Kırâat, Ma'lûmât-ı İbtidâiyye ve Nesâyih-i Nâfia, Kırâat Kitapları, Okuma Öğretimi, Türkçe Öğretimi.*

Evaluation of the Book of Ma'lûmât-i İbtidâiyye ve Nesâyih-i Nâfia According to Various Aspects

Abstract

In this study, *Ma'lûmât-i İbtidâiyye ve Nesâyih-i Nâfia*, published in 1313 (1883/1884) and the first volume of Ta'lîm-i Kırâat that consisted of four volumes, was

* Yrd.Doç.Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

** Dr, Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

investigated by transcribing into current alphabet. Study was carried out by document analysis of the qualitative research techniques. The aim of the book written by Kitapçı Arakel Efendi, was to accustom students to read, by using *compound words* that their meaning can be smoothly understood after they learned the alphabet; to give students the most necessary information and training ideas in an appropriate way. Following the analysis, it was found that the book had 35 text, including 29 informative and 6 narrative text. And it was determined that all of narrative texts had advisory nature; and informative texts had contented "advice, etiquette, scientific knowledge, religious knowledge and proverbs" Nevertheless in the study it was determined that text processing was realized "text, unknown words and under-text questions (practices)" respectively and that texts were consisted of averagely 282 words, 6 unknown words and 7 under-text questions.

Keywords: *Ta'lim-i Kırâat, Ma'lûmât-ı İbtidâiyye ve Nesâyih-i Nâfia, Reading Books, Reading Instruction, Turkish Language Teaching.*

1. Giriş

Osmanlı devrinde Lisan-ı Osmanî'nin ya da Türkçe öğretiminin sistemli bir şekilde yapılması, ilköğretimin mecburi hâle getirildiği 1869 yılından başlatılabilir.

1869'da yayımlanan Maârif-i Umûmiye Nizamnamesi'ne göre her mahalle ve karyede veya iki mahalle veya bir iki karyede bir sıbyan mektebi bulunacak (3.Madde) ve öğrenim süresi dört yıl (6.Madde) olacaktı (Mahmud Cevad, 2002: 405). Bu nizamnameyle ilkokul mecburi hâle getirilerek eğitimde önemli bir adım atılmıştır.

İlköğretimin zorunlu olması zamanla eğitimde kalitenin artırılması meselesini gündeme getirmiştir. II. Abdülhamit ilköğretime çok önem vermiştir. Onun döneminde ilkin, eski/geleneksel yöntemle (usul-i atika) eğitim yapan sıbyan mektepleri yeni yöntemle (usul-ü cedide) eğitim yapan iptidaiye çevrilmiş ve yeni iptidai okullar açılmıştır (Alkan, 2000: 9). 1800'lerde bu iptidailerde elifba, Kur'an-ı Kerim, tecvit, ilmihal, ahlak, sarf-ı Osmanî, imla, kıraat, mülahhas tarih-i Osmanî, muhtasar coğrafya-yı Osmanî, hesap, hüsn-i hat okutuluyordu (Sakaoğlu, 2003: 101; Binbaşıoğlu, 2009: 223).

İptidailerde okutulan derslere bakıldığında bugünkü Türkçe dersinin *elifba, sarf-ı Osmanî, imla, kıraat ve hüsn-i hat* şeklinde işlendiği görülmektedir. Bundan dolayı Osmanlı iptidailerindeki Türkçe öğretimi çalışmaları öncelikle bu dersler çerçevesinde ele alınmalıdır.

Osmanlı dönemi Türkçe öğretimi tarihiyle ilgili olarak, iptidailerde verilen ilk okuma-yazma öğretimine ilişkin önemli çalışmalar (Akyürek, 1998;

Temizyürek, 1999; Temizyürek, 2000; Akyüz, 2000; Şahbaz, 2005) yapıldığı söylenebilir. Ancak ilk okuma-yazma öğretimi yanında iptidailerde verilen Türkçe öğretimiyle ilgili diğer derslere ilişkin (*sarf-ı Osmanî, imla, kıraat, kitabet ve hüsn-i hatla*) çalışmalara da ihtiyaç vardır. Osmanlı dönemi Türkçe öğretimi tarihi ile ilgili kitabet (Ökten, 2013) ve kıraatle (Topçuoğlu, 2000; Gökçe, 2012) alakalı oldukça az sayıda da olsa çalışma mevcuttur.

Şahbaz'a (2005: 355) göre Osmanlı dönemi Türkçe öğretimi tarihinde okuma becerisi ulaşılması beklenen öncelikli hedeftir. Okumanın bu anlamda önemli bir yeri vardır. Osmanlı döneminde okuma, kıraat dersinde ve kıraat kitapları kullanılarak geliştirilmeye çalışılmıştır. O dönemdeki kıraat dersleri hakkında bilgi edinmek, okutulan kıraat kitaplarının incelenmesiyle mümkündür. Bu sebeple bu çalışmanın amacı, Osmanlı döneminde okuma becerisinin nasıl geliştirilmeye çalışıldığının anlaşılmasında fayda sağlayabilecek olan ve döneminde oldukça çok sayıda baskı yapan *Ta'lîm-i Kırâat* adlı okuma setinin ilk kitabı olan *Ma'lûmât-i İbtidâiyye ve Nesâ-yih-i Nâfia*'nın bugünkü alfabeyle çevrilmesi ve incelenmesidir.

2. Yöntem

2.1. Model

Bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2006: 187) göre doküman inceleme tekniği, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Prior (2008: 230), standart yaklaşıma göre doküman analizinde öncelikle *içeriğe odaklanıldığını* ifade etmiştir.

2.2. İncelenen Doküman

Çalışma, *Ta'lîm-i Kırâat* adlı –bugünkü anlamda– okuma setinin *Malûmât-i İbtidâiyye ve Nesâ-yih-i Nâfia* isimli birinci kitabının 1313¹ (1897/1898) yılında basılan 25. baskısı üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Ta'lîm-i Kırâat, Kitapçı Arakel Efendi tarafından 1299 (1883/1884) yılında kaleme alınmış, Mu'allim Naci tarafından tashih edilmiştir. Eser, dört kısımdan/kitaptan oluşan bir okuma setidir ve yayımlandığı yıllarda onlarca baskı yapmıştır. Ta'lîm-i Kırâat, şu dört kısımdan oluşmaktadır:

¹ Tarih çevirmelerinde Türk Tarih Kurumunun “Tarih Çevirme Kılavuzu” kullanılmıştır. <http://www.ttk.gov.tr/index.php?Page=Sayfa&No=385>

1. Malûmât-i İbtidâiyye ve Nesâyih-i Nâfia
2. Tehzib-i Ahlâk ve Islah-ı Nefs
3. Tenvir-i Efkâr ve Tefhim-i İnsaniyet
4. Ulviyet-i Efkâr ve Kemâlât-ı İnsaniye

Bu çalışma kapsamında incelenen Malûmât-i İbtidâiyye ve Nesâyih-i Nâfia, “*Mu’allimin ve Ebeveyn Hazeratına, İhtar-ı Mühim, Mukaddime ve Lahika*” bölümleri ile başlamakta ve toplam 34 kıraat metni ve 1 münacattan oluşmaktadır. İlk baskısında sadece Mukaddime bölümü bulunmaktadır, diğer bölümler sonraki baskılarda eklenmiştir. Eserin yazılış amacı; çocukları, alfabeyi öğrendikten sonra, manasını kolayca anlayabilecekleri terkiplerle okumaya alıştırmak, kendilerine en çok lazım olan bilgilerle birlikte onları güzel bir şekilde terbiye edecek fikirleri vermek, şeklinde ifade edilmiştir.

Yazar Hakkında: Eserde Kitapçı Arakel olarak geçen yazarın asıl adı Arakel Tozluyan’dır. Ermeni kökenli olan Arakel Efendi, Babîâlî’nin ilk kitapçılarından olması yönüyle önemli bir kişidir. Kitapçı dükkânını 1875 yılında Babîâlî’de açmış, çalışmalarını uzun zaman burada sürdürmüştür. 1301 yılında (1884) Matbaa-yı Ebuzziya’da Arakel Kütüphanesi kataloğunu bastırmıştır. Bilhassa Ahmet Rasim, Halit Ziya gibi Osmanlı dönemi edebiyatçılarının önemli eserlerini yayımlamıştır. Mu’allim Naci ile birlikte Ta’lîm-i Kırâat ve Mekteb-i Edep adında okul kitapları hazırlamış; bu eserler 100 kadar baskı yapmıştır. 1912 yılında ölünce, baskı çalışmaları bir müddet oğlu tarafından sürdürülmüş ancak kitabevi 1914 yılında kapanmıştır (İşli, 2006).

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Eser analiz edilirken, önce eserin çeviri yazısı yapılmış daha sonra incelemeye geçilmiştir. Çalışmanın geçerliliği, nitel araştırmalarda geçerliği sağlayan “gerçekliğin ortaya konması” fikriyle, eserin çeviri yazısı verilerek (Bk. EK) sağlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla, birinci araştırmacı tarafından baştan sona okunarak çeviri yazısı yapılan eser, ikinci araştırmacı tarafından da okunarak kontrol edilmiştir. Yapılan kontroller sonucunda yanlış okunan kelimeler düzeltilmiş, metnin doğru okunması konusunda fikir birliğine varılmıştır. Eserin günümüz alfabesine çevrilmesi sırasında Arapça ve Farsça kelimelere müdahale edilmemiş, Türkçe kelimelerin günümüzdeki kullanımı esas alınmıştır. Eserdeki *ânı*, *ânın*, *ândan*, *göğercin*, *dürlü*, *yigirmi*, *içün*, *süd*, *virmek* vb. kelimelerin bugünkü kullanımı verilmiştir. Transkripsiyon işaretleri

olarak sadece uzatma (vâde gibi) ve ayın harfi ('ilim gibi) işaretleri kullanılmıştır. Çeviriyazıdan sonraki aşamada eser, giriş kısmındaki açıklamalar ve metin işleme süreci açılarından incelenmiştir.

3. Bulgular

Bulgular, eserin giriş kısmında verilen bilgiler ve eserdeki metin işleme sürecinin açıklanması şeklinde ele alınmıştır.

3.1. Eserin Giriş Kısımındaki Açıklamalar

Yazar, eserin başında *Mu'allimîn ve Ebeveyn Hazerâtına, İhtâr-ı Mühim, Mukaddime ve Lâhika* kısımlarında eserle ilgili çeşitli bilgiler vermiştir.

Mu'allimîn ve Ebeveyn Hazerâtına kısmında, öğrencilerin daha kolay okuyabilmeleri için vav harfinin gösterimiyle ilgili olarak, *Lûgat-ı Ebuzziya*'daki kullanımda benzerlikten dolayı zorluk olması sebebiyle işaretli vav kullanılmadığı ifade edilmiştir.

İhtâr-ı Mühim kısmında yazar, sözü ayırt etme ve durak yerlerinin derecelerini belirlemek için diğer dillerde kullanılan *virgöl*, *noktalı virgöl* (puan virgöl), *iki nokta* (düş puan) ve *noktanın* (puanın) yeni eserlerde kullanıldığını belirterek bu işaretlerin durak derecelerini açıklamıştır. Ayrıca eserinde kullandığı noktalı virgölün tersi olan işaretin (virgöl puan) durak derecesi ve kullanımı hakkında da bilgi vermiştir.

Mukaddime kısmında yazar, vatan evlatlarının güzel terbiyesine hizmet edecek böyle bir eser oluşturmayı çok istediğini belirtmiştir. Yazar; okuma yazma öğretmek, çeşitli bilgiler edindirmek ve çocukları terbiye etmek şeklinde üç temel amacı olduğunu ifade etmiştir. Eser; ahlak, hikmet, fen, sağlık gibi alanlarda Türkçe ve yabancı dilde yazılmış olan kitaplardan seçilen metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Ancak metinlerin alındığı kaynaklara yer verilmemiştir. Asrın edebiyatçıları içinde itibarlılarından olan Mu'allim Naci'nin eseri tashih ettiği belirtilmiştir. Ayrıca yazar, eserin, ilim ve fen tahsiline, edep ve ahlak kazandırmaya hizmet edeceğini ümit ettiğini belirtmiştir.

Lâhika kısmında anlatılanlara göre, eserin daha sade olması gerektiği konusunda, Kitapçı Arakel Efendi'ye çeşitli uyarılarda bulunanlar olmuştur. Arakel Efendi, bu uyarıları haklı bulmuş, İstanbul dışındaki vilayetlerde okuyan çocukların eserin dilini anlamada zorluk yaşadıklarını kabul etmiştir. Ancak dilde kullanılan tabirlerin en makbul olanlarının payitahtlarda kullanıldığı

fikrini ortaya atarak, daha açık Türkçe olsun diye, eserin dilini bozmak istemediğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, her tarafı mümkün mertebe memnun edebilmek için anlaşılması zor olan Arapça ve Farsça kelimelerin Türkçeleri sayfa altında açıklanmıştır.

3.2. Metin İşleme Süreci

Eserde metin işleme süreci başlıca üç kısımdan oluşmaktadır:

1. Metinler,
2. Bilinmeyen Kelimeler,
3. Metin Altı Soruları (Ta’lîmler).

Eser, 34 kıraat metninden oluşmaktadır. Ayrıca 14 ve 15. kıraat metinleri arasında “Münacat” başlıklı metin kitaba dâhil edilmiştir. Eserde toplam 35 metin bulunmaktadır. Metinlerin 29’u bilgilendirici, 6’sı öyküleyici (28, 29, 30, 31, 32 ve 34.kıraatler) metindir. Eserde şiir türünde hiç metin bulunmadığı görülmektedir. Öyküleyici metinler genel olarak öğüt verici niteliktedir. Bilgilendirici metinler ise farklı konuları ele almaktadır:

Tablo 1: Bilgilendirici Metinlerin İçerikleri

Nasihat	Görgü Kuralları	Bilimsel	Dini Bilgi	Atasözü
1, 2 ve 4. Kıraatler	13, 18, 22, 24, 26 ve 27. Kıraatler	3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 19, 20, 23 ve 25. Kıraatler	Münâcât, 12, 17 ve 21. Kıraatler	33. Kıraat

İlk iki kıraat bir çocuğun ağzından verilmiş nasihatler şeklindedir. Bunların yanında dördüncü kıraat “Nesâyih” başlığı altında on bir tane nasihati içermektedir. Altı metin (13, 18, 22, 24, 26, 27. kıraatler) görgü kurallarına ilişkindir. Eserde; zaman (3. kıraat), hayvanlar (5. kıraat), madenler (7. kıraat), bitkiler (8. kıraat), gıda (9. kıraat), sanat (10. kıraat), mevsimler (14.kıraat), âlem (15. kıraat), güneş (16. kıraat), yıldızlar (19. kıraat), ay (20. kıraat), hava (23. kıraat) ve dünyaya (25. kıraat) ilişkin bilimsel nitelikli metinler yer almaktadır. Bu metinler arasında yer alan 6. kıraatte insanlar ile hayvanlar karşılaştırılmakta; 11. kıraatte ise terbiye ve ilim konusu ele alınmaktadır. 12, 17, 21. kıraat ve Münâcât dini nitelikli bilgilendirici metinlerdir. 33. kıraatte on sekiz tane atasözüne yer verilmiştir.

Bilgilendirici metinlerin yapısı farklılık göstermektedir. Metinlerin tamamı düz metin şeklinde olmayıp, çeşitli konulardaki dokuz metin (11, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 23 ve 25. Kıraatler) soru cevap şeklinde hazırlanmış; nasihatler (4. Kıraat) ve atasözleri (33. Kıraat) madde madde ifade edilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde eserde yer alan kıraat metnlerinin ortalama uzunluğunun 282 kelime olduğu görülmektedir. En uzun metinler 1118 kelimedenden oluşan 5. Kıraat ve 764 kelimedenden oluşan 25. kıraattir. En kısa metinler ise 104'er kelimedenden oluşan 29 ile 33. Kıraatlar ve Münâcât metnidir.

Tablo 2: Metinlerin Kelime Sayıları, Bilinmeyen Kelime Sayıları ve Metin Altı Soru Sayıları

	Metnin Başlığı	Kelime Sayısı	Bilinmeyen Kelime Sayısı	Metin Altı Soru Sayısı
1. Kıraat	Mektebe Devam	288	8	14
2. Kıraat	Büyümek	158	1	5
3. Kıraat	Vakit	524	8	26
4. Kıraat	Nesâyihi	128	7	7
5. Kıraat	Hayvanlar	1118	20	18
6. Kıraat	İnsanın Sâir Hayvanlardan Farkı	282	7	5
7. Kıraat	Arz Ma'deniyat	590	5	20
8. Kıraat	Nebâtât	300	1	7
9. Kıraat	Nafaka-Gıda	133	4	8
10. Kıraat	San'at	214	12	10
11. Kıraat	Terbiye-İlim	113	4	0
12. Kıraat	Hikmet	404	26	0
13. Kıraat	Sofrada Terbiyeye Riâyet	111	0	5
14. Kıraat	Mevsimler	355	2	16
Münâcât	Cenâb-ı Hakk'ın Her Yerde Hâzır, Nâzır Olması	104	10	11
15. Kıraat	Âlem	147	2	0
16. Kıraat	Güneş	228	4	0
17. Kıraat	Hilkat-i Âlem	151	1	0
18. Kıraat	Başkalarını Rahatsız Eden Ba'zı Hâllerden Sakınmak	185	0	7
19. Kıraat	Yıldızlar	328	1	0
20. Kıraat	Ay	443	4	0
21. Kıraat	Hikmet-i İlahiye	153	17	5
22. Kıraat	Hürmetsizlik-Riâyetsizlik	225	2	0
23. Kıraat	Hava	604	10	0
24. Kıraat	Terbiyesiz Şakalar- Uygunsuz Hâller	350	5	9
25. Kıraat	Dünya	764	17	0
26. Kıraat	Hoş Geçiniş	174	4	6
27. Kıraat	Terbiyeli İnsan	205	8	0
28. Kıraat	Letâif	133	2	10
29. Kıraat	Vaadini İcra Etmek	104	5	6

30. Kiraat	Vicdana İttibâ	127	1	10
31. Kiraat	Nâsîh Bir Pederin Çocuğu	288	6	12
32. Kiraat	Küçük Bir Kızın Bir Cevâb-ı Hikmet-âmîzi	152	2	8
33. Kiraat	Durûb-ı Emsâl-Atalar Sözü	104	1	0
34. Kiraat	Yedi Yaşında Bir Çocuğun Doğruluğu	194	0	8
Ortalama		282	6	7

Metinlerde geçen, anlamı bilinmeyen Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin yanına * işareti konulmuş, bu kelimelerin anlamları sayfa altında açıklanmıştır. Yazar, bilinmeyen kelimelerin kitabın sonunda değil de sayfa altında verilmesinin nedenini Lâhika’da, çocukları sayfa çevirme zahmetinden kurtarmak şeklinde açıklamıştır. Terkip halindeki Arapça ve Farsça kelimelerin yanına, olduğu kelime sayısı kadar * işareti konmuş ve anlamı verilmiştir. “övmek, korumak, baba” gibi açık anlama sahip bazı Türkçe kelimeler, Arapça ve Farsçaları ile değiştirilmiş, Arapça ve Farsça kelimelerin anlamı şeklinde metin altında ifade edilmiştir. Açık anlama sahip bazı Türkçe kelimelerin, daha az bilinen Arapça ve Farsça kelimelerle değiştirilmesi, metnin dilini daha da ağırlaştırılmıştır. Bununla birlikte, böyle yapılmasında kelime öğretimi amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır.

Kelime anlamlarının gösterilmesi sırasında, metinde geçen bağlamdaki anlamlara öncelik verilmiş, birkaç anlamı olan kelimelerin en çok kullanılan anlamları tercih edilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere eserde toplam 207 kelimenin anlamı verilmiştir. Metnin niteliğine göre, anlamı verilen kelime sayısı metinden metne farklılık göstermektedir.

Metin işleme sürecinin son aşamasını, metin altı soruları oluşturmaktadır ve bu sorulara *Ta’lîmler* başlığı altında yer verilmiştir. Yazar Lâhika’da bu soruların amacını, okunan derslerin öğrencilerin zihinlerinde yer edip etmediğini tespit etmek, şeklinde açıklamıştır. Ona göre bu sorular, metinler okunduktan sonra, öğretmen ve veliler tarafından öğrencilere sorulacak, yeterli cevaplar alınırsa diğer derslere geçilecektir. Oluşturulan soruların dışında metne dair fazladan sorular sorulması hususu, öğretmenlerin iradesine bırakılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin, öğretim yapılan okulun şartlarına göre, metinleri birleştirerek ya da bölerek işleyebilecekleri belirtilmiştir.

Tablo 2’ye göre, 12 metinde (11, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 27 ve 33. kıraatler) metin altı sorularına yer verilmemiştir. Yazar bunun sebebini Lâhika’da; “metinlerin kısa olması veya cevaplarının içinde olması” şeklinde açıklamıştır. 23 metinde ise ortalama 10 metin altı sorusu sorulmuştur. Bu metinlerde en fazla 26, en az 5 metin altı sorusu bulunmaktadır.

4. Sonuçlar

Yapılan incelemede, eserin amacının; çocukları, alfabeyi öğrendikten sonra, kolayca anlayabilecekleri terkiplerle okumaya alıştırmak, temel bilgiler vermek ve onları güzel bir şekilde terbiye etmek olduğu, eserde noktalama işaretlerinin kullanımına önem verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca eserde 6'sı öyküleyici, 29'u bilgilendirici olmak üzere 35 metnin kullanıldığı, öyküleyici metinlerin öğüt verici nitelikte olduğu, bilgilendirici metinlerin “nasihat, görgü kuralları, bilimsel, dini bilgi, atasözü” içerikli olduğu, metin işleme sürecinin “metin, bilinmeyen kelimeler ve metin altı soruları (ta'limler)” sırasıyla gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Metinlerin ortalama 282 kelime uzunluğa sahip olduğu, her metnin ortalama 6 bilinmeyen kelime ve 7 metin altı sorusundan oluştuğu tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

Akyürek, S. (1998). *Tanzimat Dönemi İlköğretim Okullarında Usul-i Cedid Hareketi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Akyüz, Y. (2000). Resimli İlk Türkçe Alfabe ve Okuma Kitabımız ve Türk Eğitim Tarihindeki Önemi. *Millî Eğitim*, 147, 3-8.

Alkan, M. Ö.(2000). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Modernleşme Sürecinde Eğitim İstatistikleri 1839-1924*. Ankara: T.C.Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü.

Kitabcı Arakel (1313-1897/1898). Ta'lim-i Kırâat (Birinci Kısım): Ma'lûmât-ı İbtidâiyye ve Nesâ-yih-i Nâfia. İstanbul: Nişan Berberyan - Mikâil Kalpakçıyan Matba'ası.

Binbaşioğlu, C. (2009). *Başlangıçtan Günümüze Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Gökçe, B. (2012). 1925 Yılında Yayımlanan “Küçük Mektebliye: Yeni Millî Kıraat” Kitabının incelenmesi ve Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2 (1), 1-39.

İşli, N. (2006). Babıali'de Yaynevleri, *Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi 42.Kütüphane Haftası Etkinlikleri*. www.obarsiv.com/nedret_isli.html

Mahmud Cevad İbnü's-Şeyh Nâfi (2002). *Maârif-i Umûmiye Nezâreti Tarihçe-i Teşkilât ve İcrââtı* (Yayına Hazırlayanlar: M. Ergün, T. Duman, S. Arıbaş ve H. H. Dilaver). Ankara: Millî Eğitim Basımevi

Ökten, C. (2013). Yazma Dersinin Serüveni: İnşadan Kompozisyona. *Türkiyat Mecmuası*, 23, 91-108.

Prior, L. F. (2008). Document Analysis. *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods* (Ed. L.M.Given).California: Sage Publications. pp. 230-231.

Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan Günümüze Eğitim Tarihi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Şahbaz, N. K. (2005). Tanzimat'tan Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Kadar (1839-1928) Türkiye'de İlkokuma Yazma Öğretimi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Temizyürek, F. (1999). *Selim Sabit Efendi ve Usûl-i Cedit Hareketi İçerisindeki Yeri*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Temizyürek, F. (2000). İlk Okuma Yazma Öğretiminde Selim Sabit'in Yeri ve Önemi. *Bilge*, (23), 110–112.

Topçuoğlu, H. (2000). İbtidaiye Düzeyi Kıraat Kitapları. *Güneyde Kültür*, 11(124), 7-18.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

